

با یار مهربان در «ماخونیک»

علی مرادی، مدیر آموزگار دبستان حضرت یونس (ع)، خراسان جنوبی، شهرستان سریشه، روستای عشایری چاهوقنبر

کتابخانه‌های راه‌اندازی شود. برای حل مشکل فضای کتابخانه، از کانکسی بدون استفاده، به‌عنوان کتابخانه، استفاده کردیم. از زمان احداث کتابخانه فعالیت‌های بسیاری در این مکان برگزار می‌شوند که به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌کنیم:

گردش کتاب در سرزمین شگفتی‌ها: منطقه ماخونیک متشکل از ۱۲ آبادی است که روستای ماخونیک بزرگ‌ترین آن‌ها محسوب می‌شود. اهالی این روستاها از نظر مذهب، معیشت، شیوه زندگی و اوضاع اجتماعی وجه اشتراک زیادی با یکدیگر دارند، اما غالب این روستاها اصل و نسب خود را از روستای ماخونیک می‌دانند. به علت بعد مسافت، به کتاب و کتابخانه دسترسی ندارند. در نتیجه وظیفه کتابداران و دست‌اندرکاران امر کتاب است که کتاب و منابع را به دست این افراد برسانند. در این طرح، دانش‌آموزان روستای ماخونیک کتاب‌ها و منابع آموزشی را برای دوستان خود در مدرسه‌های دیگر آماده می‌کردند. راهبر آموزشی و دست‌اندرکاران کتاب، این کتاب‌ها

و کتاب‌خوانی در مناطق محروم و عشایری و ایجاد فرصت دریافت و مطالعه کتاب‌های سودمند و سازنده برای همه انجام شده است و از فعالیت‌های آموزشی و پرورشی در مدرسه پشتیبانی خواهد کرد.

احداث کتابخانه در مدرسه‌های مناطق محروم و عشایری

در جلسه‌ای با حضور دست‌اندرکاران کتاب و آموزگاران مدرسه، بعد از مطرح‌شدن مشکلات آموزشی و پرورشی (علاقه‌نداشتن به مطالعه کتاب، مشکلات خواندن و نوشتن و...) و راهکارها، به این نتیجه رسیدیم که می‌توان بسیاری از این مشکلات را با راه‌اندازی کتابخانه برطرف کرد. کودکان عشایر و محروم خراسان جنوبی کتاب و وسایل فرهنگی را به اندازه کافی در دسترس نداشتند. کانون توسعه فرهنگی کودکان، سال‌هاست امکاناتی همچون نوشت‌افزار و کتاب را برای کودکان عشایر و محروم فراهم می‌کرد. طی گفت‌وگویی با مسئولان کانون، به این توافق رسیدیم که در مدرسه «ماخونیک»

یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی جوامع، میزان و گسترش فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در بین افراد جامعه است. بنابراین، فراهم کردن بستر لازم برای رشد و گسترش مطالعه و تقویت نگرش‌های علمی در بین شهروندان، لازمه توسعه فرهنگی به شمار می‌آید. با توجه به آنکه دانش‌آموزان بخش عظیمی از افراد جامعه هستند، تلاش برای تعمیق و گسترش فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی و تقویت بینش و نگرش علمی آن‌ها ضرورتی اساسی است. هر قدر میزان فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی در بین دانش‌آموزان توسعه و گسترش یابد و آن‌ها جایگاه واقعی خود را در مدرسه‌ها و نظام آموزشی بیابند، آموزش و پرورش بهتر به اهداف خود نائل می‌شود. بهترین نقشی که معلم می‌تواند در موفقیت دانش‌آموزان داشته باشد، این است که آن‌ها را به کتاب‌خوانی‌های حرفه‌ای تبدیل کند. هر چه تماس کودکان با کتاب بیشتر باشد، آن‌ها کتاب‌خوان‌های حرفه‌ای‌تری خواهند شد. این تجربه با هدف ترویج فرهنگ کتاب

و منابع آموزشی را به ۱۲ آبدی منطقه ماخونیک می‌بردند و هر ماه کتاب‌های روستاها جابه‌جا می‌شدند تا همه از فواید کتاب‌ها بهره‌مند شوند.

● **والدین قصه‌گو:** به مناسبت روزهای مادر و پدر و ترویج فرهنگ قصه‌گویی در بین والدین، طرح والدین قصه‌گو در دبستان اجرا شد. در این طرح اولیا برای فرزند و هم‌کلاسی‌هایش قصه می‌گویند و در پایان از آنان تقدیر می‌شود.

● **هر صبح با یار مهربان:** در برنامه صبحگاهی، به دانش‌آموزان فرصتی داده می‌شود تا خلاصه یا معرفی کتابی را که خوانده‌اند، برای دوستان خود بگویند. دانش‌آموزان می‌توانند داستان کتاب را به‌صورت نمایش اجرا کنند.

● **والدین و کتاب:** خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماعی است که هم در بودن و هم در شدن کودکان نقش اساسی دارد. همه فعالیت‌های تربیتی از خانواده شروع می‌شود. محیط و شرایط خانواده و روش تربیتی و آموزش والدین در انس کودک با کتاب نقش بسزایی دارد. کودکی که با کتاب آشنا می‌شود، برای همیشه از هم‌نشینی و دوستی با کتاب لذت خواهد برد. نقش خانواده در ایجاد عادت به مطالعه از گهواره آغاز می‌شود و لایه‌ها اولین پیوندهای کودک

با ادبیات به شمار می‌آیند. این اشعار ساده که گاهی حتی کلام آن با کودک هیچ رابطه‌ای ندارد، هم احساس امنیت را به او انتقال می‌دهد و هم زمینه‌ساز اولین ارتباط‌های انسانی است.

با هدف ترویج توسعه فرهنگ کتاب‌خوانی، جلسه‌هایی با حضور اعضای انجمن اولیا و مربیان در محل کتابخانه برگزار می‌شود. در این جلسه‌ها، ضمن اشاره به نقش و اهمیت کتاب و کتاب‌خوانی، به والدین آموزش داده می‌شود که خواندن در دنیای امروز نیاز اساسی و بخشی از زندگی است و آن‌ها به‌عنوان الگوی تربیتی فرزندان‌شان، نقش مهمی در تشویق و ترغیب

آن‌ها به مطالعه دارند. حتی مجموعه‌ای از کتاب‌های مفید و ساده به والدین معرفی می‌شود تا آنان نسبت به تهیه این کتاب‌ها اقدام کنند. همچنین، اعضای انجمن اولیا و مربیان و اهالی روستا، با عضویت رایگان می‌توانند از منابع کتابخانه استفاده کنند.

● **کودک و کتاب:** به‌منظور آشنایی و علاقه‌مند کردن کودکان روستا با کتاب و کتابخانه، از کودکان دعوت می‌شود در روزی مشخص در کتابخانه حاضر شوند و از کتاب‌ها و وسایل بازی استفاده کنند.

● **با من کتاب بخوان و بگو:** به‌منظور ترویج کتاب‌خوانی و افزایش اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان، جلسه‌ای صمیمی بین معلمان و دانش‌آموزان برگزار می‌شود و دانش‌آموزان داستان‌ها و مطالب مفیدی را که از کتاب‌ها یاد گرفته‌اند با دوستان خود به اشتراک می‌گذارند.

● **بازدید از کتابخانه‌ها:** پس از جداسدن کودک از محیط خانواده، معلم محبوب‌ترین و با نفوذترین فردی است که رفتار کودک را تحت تأثیر جدی خود قرار می‌دهد؛ هر چند این تأثیر در تمام طول دوران تحصیل وجود دارد، ولی دانش‌آموزان دوره ابتدایی بیشتر از دیگران تحت تأثیر افکار، عقاید و رفتار معلم خود قرار می‌گیرند. آن‌ها معلم را به‌عنوان الگو می‌پذیرند و کارهای او را

چندپیشنهاد

● با توجه به اینکه ارزش‌های اجتماعی در حکم مهم‌ترین عامل فرهنگ‌سازی کتاب‌خوانی است، به برنامه‌سازان رسانه ملی توصیه می‌شود از ظرفیت‌های اطلاع‌رسانی این رسانه بهره بگیرند و با ساخت برنامه‌های ویژه، ضمن معرفی کتاب‌های مناسب به دانش‌آموزان، آنان را به کتاب‌خوانی تشویق کنند و در ارتقای فرهنگ مطالعه کوشا باشند.

● والدین با فواید مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان آشنا شوند و فضای مناسب مطالعه را در مدرسه، خانه و... ایجاد کنند.

● دهیاران و شورای اسلامی روستاها برای تشویق خانواده‌ها به مطالعه، طرح‌های کتاب‌خوانی خانوادگی و طرح‌هایی مانند آن را طراحی و اجرا کنند.

● فراهم کردن امکانات و تسهیلات استفاده از کتابخانه و توجه به طراحی مناسب محیط کتابخانه باید مورد توجه قرار گیرد. معلمان دانش‌آموزان را تشویق کنند که برای یافتن پاسخ سؤالات خود به کتابخانه مراجعه کنند. کودک را وادار به مطالعه نکنند. جلساتی از درس یا دقایقی از ساعات کلاسی را به مطالعه اختصاص دهند تا هم تنوعی در کلاس‌داری باشد و هم دانش‌آموزان با راهنمایی معلم با نحوه مطالعه آشنا شوند و هم یادگیری عمیق‌تر شود.

سرمشق خود قرار می‌دهند. اگر معلم بخواهد کودکان را به مطالعه و خواندن علاقه‌مند کند، لازم است ابتدا خود به خواندن بپردازد تا بتواند این لذت را به آن‌ها انتقال دهد. یکی از راه‌های ابراز این لذت، خواندن داستان در کلاس است. همچنین، او باید نشان دهد برای کتاب ارزش قائل است.

به‌منظور آشنایی معلمان با منابع گوناگون آموزشی، اردویی یک‌روزه به مرکز استان داریم تا از نزدیک با منابع کتاب‌ها آشنا شوند و بتوانند از این منابع در آموزش و پرورش کودکان استفاده کنند. از آن‌ها می‌خواهیم دانش‌آموزان را به کتابخانه و جست‌وجو در جهان پیرامونشان هدایت کنند و آن‌ها را به مطالعه و تحقیق وادارند.

● **جشن‌ها و کتابخانه:** برای ایجاد عشق و علاقه نسبت به کتاب و مطالعه، جشن‌ها را در کتابخانه برگزار می‌کنیم.

پیوند زدن جشن‌ها با کتابخانه باعث می‌شود دانش‌آموزان کتابخانه را محلی شاد در نظر بگیرند. ما سعی می‌کنیم بیشتر جشن‌ها از قبیل جشن شب یلدا، جشن روز معلم، جشن کودک و جشن‌های پیروزی انقلاب اسلامی را در کتابخانه برگزار کنیم.

فعالیت‌هایی از قبیل انتخاب کتاب‌خوان برتر، اهدای کتاب و کتاب به‌عنوان جایزه، از دیگر برنامه‌های ترویج کتاب و کتاب‌خوانی هستند.

اداره کتابخانه به عهده خود دانش‌آموزان است تا مسئولیت‌پذیری آنان پرورش یابد. این باارزش‌ترین هدیه‌ای است که می‌توان به آن‌ها داد. این یعنی آن‌ها می‌توانند از خود مراقبت کنند و در آینده افرادی مسئولیت‌پذیر و متعهد باشند. نظارت بر انجام فعالیت‌های کتابخانه به عهده مدیر است. با توجه به عملکرد و ارائه بازخورد، کانون توسعه فرهنگی کودکان و آستان قدس رضوی برای توسعه و به‌روز کردن منابع کتابخانه کمک‌های زیادی کردند.